

Innehåll

Vi behöver många barnombudsmän! <i>Förord av Lars H Gustafsson</i>	5
Det här gör BOiU. <i>Inledning av Astrid Gustafsson Höök</i>	7
30 år av barnrättshistoria och en hel del framtid	8
För dig som vill starta ett lokalt barnombud	9
Flyttar positioner	10
Lära av möten med barn och unga	12
Mötesplatsen plus matte är lika med win	12
Vernissage för skolgården	13
Mötesplats på export	13
Från Word till barnrättsillustratör	14
Förstärka barns och ungas röster	16
Vem har sagt att det ska vara lätt?	16
Barnperspektiv i fokus	17
Artikel 12 i praktiken	17
"Våga testa"	18
Redaktionsdynamik överstyr	18
Det är en inte en tidning, det är en picknickfilt	19
Med Word i backspegeln	20
Vara närvarande i mötet	22
En individ i mängden	22
Stöd i stallet	23
Pojken med kepsen	23
Projektdeltagaren som blev ordförande	24
Arbeta långsiktigt och bygga nätverk	26
När det ljusnade i Flogsta	26
Engagemang för Grand	27
Ett projekts resa	27
"Hassan! Hassan! Hassan!"	28
En intensiv tid	28
Där frågor får ta tid	29
Skapa arenor och fånga tillfällen	29
Barnahus för barnets rätt	30
"Vilket viktigt jobb! Men det måste vara tungt?"	31
Pionjärerna	32
BOiU – en historik	34
En Barntelefon blir till	34
Föreningsfakta	44

Ett stort tack till alla som bidragit med sina berättelser.

Ett väldigt stort tack till Josef Ghanimé på Ehof.

Framåt – En bok som tittar bakåt. 30 år med barnrätt i Uppsala

Barnombudet i Uppsala län (BOiU), 2018

Texter: Erika Markgren och Mårten Markne

Textbearbetning Mårten Markne och Susanna Eriksson

Research: Erika Markgren, Mårten Markne, Milly Langhammer, Gunilla Oltner

Omslagsbild: Rebecca Karlén

Formgivning och layout: Mårten Markne

Bilder: BOiU förutom sidan 5: Aline Lessner; 19: Emma Nilsson, Sara Louise Lindgren; 25: Anna Sabelström; 28: Henric Nyman; 35: (tidningsartikel) UNT; 37: (Dialogforum) Fyrisgården, (Hur är läget?) Sophia Örtengren, (Mötesplatsen) Shirin Jönemark, 38 (Wordredaktion) Elina Mueller; 39 (Knas hemma) Anna Sabelström.

Tryck: Ehof, Uppsala 2018

ISBN 978-91-639-4241-9

Flyttar positioner

En sambandscentral för barnrätt i kommun och region – det är en av de formuleringar Lisa Skiöld väljer för att beskriva 30-åringen BOiU. Föreningen sitter på omvärldsanalys, nätverk och kunskap som är användbar för många aktörer och individer. Långsiktigheten gör att kunskap behålls inom organisationen.

– Vi bidrar också till att flytta fram positionerna för barns delaktighet, så att vi själva inte ens behöver vara med ”där det händer” längre. Det är en när-vi-inte-behövs-seger. Å andra sidan, jag har svårt att se att någon annan än en civilsamhällesaktör skulle kunna exempelvis vara ute i skolor och ge barnrättslektioner på ett trovärdigt sätt.

Men 2020 blir barnkonventionen lag och allt ordnar sig av sig självt. Eller?

– Det kommer ju inte det. Lagar och inriktning från riksdagen är viktig, men det krävs mycket verkstad och nötande för att det ska bli verklighet.

– Det vi ser som en av de största vinsterna med att barnkonventionen ska bli lag är att barnrätten hamnat i fokus. Fler kommer att efterfråga eller tvingas till verksamhetsutveckling för att följa det som alla egentligen skulle ha följt sedan Sverige ratificerade barnkonventionen 1990.

Uppsala kommun har sedan starten varit verksamhetens huvudfinansiär. På senare år har avtal med landsting/region tillkommit. Ändå är en av uppgifterna för BOiU att kritisera finansiärerna där barnrätten brister. Hur undviker BOiU att bli en tandlös maskot?

– En framgångsfaktor för att ha kunnat verka så här är att kommunen har valt att satsa på en extern part som kan kritisera, och har välkomnat det. Och att vi kritiserar på ett respektfullt sätt för att behålla förtroendet.

Och utmaningar är det inte ont om. Stela kommunala strukturer, kränkningar i skolan och brister i lagstöd och verktyg inom familjerätt är tre exempel som Lisa ger. Att kunna verka i länets övriga kommuner står också på önskelistan och efterfrågas av kommunernas medarbetare – men på avtalsfronten är det trögjobbat.

Den största utmaningen för BOiU är ändå att väga mellan olika slags problem och olika utsatta grupper.

– Vi brukar inte säga att vi arbetar med utsatta barn – vi arbetar med barn. Vi tror att det breda arbetet gynnar alla. Det är också det som gör att vi kan ha ett lättamt tilltal i allt från grafisk profil, illustrationer, språkvalet på sociala medier, hur vi agerar i möten och föreläsningar.

– Och vi tror att det tilltalet når ut till fler vuxna som kan göra skillnad. Barnrätt behöver inte vara gravallvar och elände. Det är ganska roligt faktiskt. •

”Vi brukar inte säga att vi arbetar med utsatta barn – vi arbetar med barn. Vi tror att det breda arbetet gynnar alla.”

Lisa Skiöld, verksamhetschef

Lära av möten med barn och unga

Att plocka upp barns och ungas idéer och föra vidare till beslutsfattare har ända sedan starten varit en av de viktigaste arbetsmetoderna för BOiU. Det kan inte alltid gå till så att de tyngsta beslutsfattarna sitter med i den allra första diskussionen, som i Annikas berättelse nedan – men det är heller inte omöjligt. Vi kan nästan lova att de som börjar med det vill fortsätta. Om dialogen är välarrangerad, förstås.

På BOiU menar vi att ett möte mellan vuxen och barn blir fruktbart först när den vuxna verkligen vill lära sig något av barnet. För detta behövs ett medvetet och levande perspektiv: barn och unga är aktiva subjekt snarare än föremål för insatser, deras kunskaper och erfarenheter är den viktigaste källan till din egen kunskap om barn och unga, och den förändras hela tiden.

Mötesplatsen plus matte är lika med win

Berättat av

Annika Kaija

Mötesnisse på Mötesplatsen 2002–2008*

Annika hade en idé. Hennes mamma hade alltid kunnat hjälpa henne med matteläxorna, men nu hade de blivit för svåra. I stället brukade Annika få hjälp över MSN-chatten av en kompis. Säkert finns det fler som jag, tänkte Annika. Hon hade börjat komma till Mötesplatsen när hon engagerade sig för sin fritidsgård på högstadiet och hade nu avancerat till ”mötesnisse”, en av de ungdomar som höll i samtalen på Mötesplatsen.

Halv ett på tisdagsnatten drog hon iväg ett mejl till Martin på BOiU med sitt förslag om ”jourhavande lärare.” På nästa Mötesplats hamnade Annika som ensam ungdom i en grupp med tre politiker och tjänstemän, som alla var positiva till idén. De satt där på Grand vid ett bord nära baren och pratade om hur frågan konkret kunde lösas;

kunde lärarstudenter kanske vara coacher, eller pensionerade lärare, vilka tider var lämpliga? Barn och ungdomsnämndens ordförande var en av deltagarna i gruppen, och en knapp månad senare antogs en motion om läxhjälp på internet i kommunfullmäktige. De kommunala kvarnarna malde i två år innan plattformen *lxcoach* lanserades; först på MSN och senare Skype.

Mot slutet av gymnasietiden fick Annika återknyta kontakten med sin idé, när hon fick vara med under en utbildning av lärarstudenter som ville bli coacher. Än idag är hon glad över att ha fått vara med på Mötesplatsen och att hennes idé – som föddes ur hennes eget behov – faktiskt blev verklighet och under flera år kunde hjälpa andra barn och unga i samma situation. •

Vernissage för skolgården

Berättat av

Ami Forsberg

Anställd på BOiU 1991–2016

Biträdande rektor i en grundskola ringde upp BOiU på elevrådets önskan. Det här var ännu en skola där skolgården hade tagits upp till debatt av eleverna, och man visste att BOiU några år tidigare hade samarbetat med en annan skolas elever om skolgården.

Tillsammans med Ami på BOiU skapades en skolgårdsgrupp bestående av elever och biträdande rektor. Eleverna samlade in åsikter om skolgården och förslag på förändringar. Gruppen bestämde sedan att det skulle göras en utställning där alla klasser fick dela med sig av sina tankar och göra sitt bidrag till utställningen.

När det var dags för vernissage stod elever och visade sina ritningar, bilder, modeller och texter för politiker och tjänstemän. Gästerna fick också se skolgården och eleverna fick berätta om och motivera sina kreativa tankar om förbättring.

Allt tar tid, men så småningom fick eleverna belöning för sitt engagemang genom en förbättrad skolgård. Ami vet att flera elever som hann lämna skolan innan den nya skolgården var färdig har berättat hur de cyklar förbi sin gamla skola och känner stolthet över att ha fått respekt för sina rättigheter. •

Mötesplats på export

Berättat av

Mattias Ekberg

Proffsnisse på Mötesplatsen 2008–2009*

Mattias, med ett förflutet som samordnande ”proffsnisse” från Mötesplatsen, insåg att något saknades hos Umeå kommun. Något i stil med Mötesplatsen, där unga med erfarenhet kunde hjälpa kommunen att utveckla sitt arbete.

Så Mattias ordnade ett möte mellan ansvariga politiker och socionomstudenter som hade haft praktik inom kommunens verksamheter. Istället för att diskutera breda problem fick de nu föra fram tankar som kunde göra skillnad och faktiskt påverka kommunens arbete till det bättre, till exempel behovet av mobiltelefoner bland

socialsekreterarna som jobbar med barn och unga.

Kommunen tyckte först det lät svårt att lösa, men lyssnade på studenternas argument. Därför kan vi idag tacka attityden på Mötesplatsen – att lära från möten med unga – för att socialsekreterarna i Umeå blev mer tillgängliga för barn och unga i behov av stöd. •

* På Mötesplatsen möttes unga och beslutsfattare för att samtala om viktiga frågor. På Mötesplatsen fanns en anställd gymnasieungdom (”proffsnisse”), och ett antal ”mötesnissar” som arbetade ideellt under ledning av BO.